

Medzinárodný festival
DIVADELNÁ NITRA 2009
„FORWARD : memory“

z á v e r e č n é

h o d n o t e n i e

Darina Kárová, riaditeľka festivalu
spracované na základe hodnotiacich správ členov štábu a dramaturgických rád

november 2009

●●● o b s a h

●● základné informácie	str. 2
●● koncepcia / dramaturgia	str. 5
●● selekcia / programovanie	str. 6
●● hlavný program – inscenácie	str. 8
●● Otvorené festivalové fórum	str. 10
●● hlavný program – zabezpečenie, sprostredkovanie	str. 11
●● sprievodný program	str. 12
●● na pomedzí / film a Nitra 89 – pamäť regiónu	str. 14
●● vzdelávací program	str. 15
●● pracovný program	str. 17
●● organizácia	str. 17
●● redakcia / propagácia	str. 19
●● PR / medializácia	str. 21
●● návštevnosť / hlavný program a OFF program	str. 22
●● príjmy	str. 24
●● podkladové materiály DN 09	str. 27

●●● základné informácie

● **Medzinárodný festival Divadelná Nitra 2009** sa uskutočnil od 25. do 30. septembra 2009. Išlo o 18. ročník tohto podujatia, najväčšej medzinárodnej divadelnej akcie a jednej z najvýznamnejších kultúrnych udalostí na Slovensku.

Festival niesol **podtitul** ● **Forward : memory**. Potrebu zvýrazniť **pamäť** ako jeden z najväčších absentujúcich prvkov spoločenského aj individuálneho vedomia vyvolala skutočnosť 20. výročia udalostí Novembra 1989. Priamo k tejto udalosti vznikol aj unikátny projekt sprievodného programu *Nitra '89 – pamäť regiónu* a do programu obnoveného Otvoreného festivalového fóra bola zaradená diskusná inscenácia *Šanca '89* – spolu tvorili tematickú sekciu *Téma '89*. S ústrednou témou *Forward : memory* korešpondovali aj výpovede jednotlivých inscenácií. Okrem dominujúcej európskej divadelnej tvorby bola už tradične súčasťou programu aj prehliadka progresívneho európskeho filmu, zaujímavé projekty neformálneho vzdelávania *Darujem ti tulipán* a *Ako na divadlo*, nové formáty prezentácie regionálnych aktivít a ďalšie programové línie.

18. ročník ● **potvrdil povest' kvalitného, dobre zorganizovaného, inšpiratívneho a bohatu navštevovaného podujatia. Celkový počet divákov presiahol číslo 24 000 ľudí, a tým aj návštevnosť z roku 2008.**

Festival si udržal ● **dobré postavenie** v medzinárodnom kontexte, hoci počet individuálnych hostí – pozorovateľov zo zahraničia bol na rozdiel od minulých ročníkov nižší a aj medzinárodné projekty, v ktorých bola Asociácia zaangažovaná v uplynulom období, už v roku 2009 iba doznievali. Na rozdiel od roku 2008 sa neuskutočnila medzinárodná konferencia ani medzinárodné pracovné podujatie. Finančná kríza mala dosah aj na tvorbu hlavného programu: ten obsahoval síce viac inscenácií a predstavení ako v roku 2008, ale menej titulov európskej „prvej triedy“ ako v minulých ročníkoch. Na druhej strane, prínosom bola vlastná produkcia *Dunajská dráma* i projekt *Nitra '89 – pamäť regiónu* a s ním spojené aktivity (vrátane založenia samostatnej internetovej stránky).

• **Ponuku** inscenácií v hlavnom programe možno hodnotiť ako zaujímavú a rôznorodú, sprievodné akcie ako atraktívne, projekty vytvorené pre Otvorené festivalové fórum boli unikátne a vzdelávací program pre deti a študentov sa ukázal ako mimoriadne prínosný.

• **Spolupráca s partnermi** sa odohrávala na štandardnej úrovni, festival bol dobre zorganizovaný, dosiahol rozsiahle PR a medializáciu, vysokú návštevnosť a vytvoril príjemnú atmosféru.

Naplnil sa aj • **objaviteľský zámer** festivalu uviesť nové mená, nové tendencie, nové priestory – zo 14 diel hlavného programu a OFF programu sa 11 súborov a 11 režisérov predstavilo v Nitre po prvý raz, po prvý raz bolo pozvané Estónsko, okrem štandardných priestorov vystúpili divadlá aj na letisku, v bare a vo fitnesscentre.

Dramaturgia festivalu mala • **súčasný charakter** – vysoko prevažovali súčasné texty a originálne koncepty, ale aj nepočtené klasické texty sa vyznačovali invenčným prístupom inscenátorov, ktorí boli prevažne stredného veku. Inscenácie sa pohybovali na hranici žánrov a druhov: činohra, súčasný tanec, pohybové, výtvarné a hudobné divadlo, paradokumentárne divadlo spojené s diskusiou, reality kabaret, scénické čítanie. • **Témy** sa odvíjali od ústredného podtitulu: pohľad do zaprášeného zrkadla minulosti, rozvíjanie pamäti jednotlivca i spoločnosti, rozmanitosť kultúrnych odkazov a vplyvov, vzťah k umeniu, rezíduá totalitného režimu a možnosti slobody, otázky zrady, viny, strachu a odpustenia.

Počas šiestich dní • **vystúpilo** na hlavných javiskách a v site specific priestoroch v rámci hlavného programu a Otvoreného festivalového fóra 14 divadiel a súborov z 10 krajín – z Belgicka, Holandska, Talianska, Portugalska, Maďarska, Českej republiky, Srbska, Rumunska, Estónska a Slovenska. Z finančných a/alebo časových dôvodov sa nepodarilo získať predstavenia z „veľkých“ divadelných krajín Európy ako Rusko, Nemecko, ale aj Poľsko (!), už dlhobojšie chýba Francúzsko alebo Veľká Británia. Prínos novej krajiny na festivale (Estónsko) sa však ukázal ako inšpiratívny.

Za • **najzaujímavejšie i najkvalitnejšie** možno považovať inscenácie *Ako vysvetliť obrazy mŕtvemu zajacovi* (Estónsko), *Faidra Fitness* (Maďarsko), *Pivný turista* (Holandsko) a *Origine* (Belgicko), objavom bolo *Šesť stupňov* (Taliansko). Ako sporné (aj v dôsledku realizácie na mieste) sa ukázali inscenácie *Šopalovičovo kočovné divadlo* (Srbsko), *Choroba rodiny M.* (Rumunsko) a *Eurovízia* (Portugalsko). Pri tohtoročnom menšom počte výrazných „top“ titulov bol podiel sporných inscenácií na celkovom ratingu festivalu významnejší. Slovensko reprezentovali inscenácie *Anna Kareninová* (Činohra SND), *Višňový sad* (DAB Nitra), *Žena z minulosti* (Mestské divadlo Žilina) a *Hexen* (Debris Company). Výsledok po čase opäť realizovanej festivalovej produkcie, tentoraz v projekte *Dunajská dráma*, síce nedosiahol očakávania publika, no samotný fakt aktivizovania spolupráce domáceho prostredia so zahraničnou dramaturgiou je možné hodnotiť pozitívne.

• **Sprievodný program** ponúkol mnohé overené, ale aj rôzne nové podujatia – k najatraktívnejším patrila *Biela noc* s bohato navštvieneným *Lampiónovým sprievodom*, *Divadelný jarmok*, *Festival deťom*, ale aj *Darujem Ti tulipán*, *Svet detských hier* a iné. Potešujúcou bola spolupráca so školami a organizovaná návšteva žiakov. Prejavila sa nielen v štandardných aktivitách, ale aj v nových projektoch, ako bola prezentácia tvorby pod názvom *Mladé divadlo v Nitre*, účasť na akcii *Inštalácia 89* alebo návštevnosť výstavy *Múzeum ilúzií* ako súčasť projektu *Nitra '89 – pamäť regiónu*.

Tradičnou súčasťou festivalu bol ceremoniál udeľovania cien Dosky. 14. ročník sa po prvý raz uskutočnil za prítomnosti kamier Slovenskej televízie, ktorá slávnostný večer nahrávala ako TV záznam a vysielala týždeň po festivale.

Na **• príprave a realizácii** festivalu sa okrem 22 členov štábu a niekoľkých desiatok jeho spolupracovníkov podieľalo 6 hlavných organizátorov, 37 spoluorganizátorov a 138 dobrovoľníkov. Finančne a materiálne festival zabezpečilo 48 inštitúcií a firiem v úlohe donorov a sponzorov. O medializáciu sa v rámci kampane staralo 20 mediálnych partnerov. V hlavnom a sprievodnom programe účinkovalo 530 ľudí.

Na festivale sa **• zaregistrovalo** 105 individuálnych účastníkov zo Slovenska (z toho 33 novinárov) a 51 zo zahraničia z 13 štátov – divadelných kritikov, riaditeľov či manažérov festivalov a produkčných domov.

Ponúknutý hlavný program vzbudil nielen **• záujem divákov** a médií, ale zachoval aj priazeň domácej i zahraničnej odbornej verejnosti. Prostredníctvom tém i výrazových prostriedkov predstavení sa podarilo zaujať hlavnú cieľovú skupinu festivalu – mladých ľudí, svedčí o tom zloženie obecenstva hlavného programu. Ale aj mnohé aktivity pracovného a sprievodného programu určené mladším a najmladším vekovým skupinám vzbudili veľký záujem a stretli sa s priaznivým ohlasom.

Hlavný program a Otvorené festivalové fórum s 22 predstaveniami pritiahli spolu takmer 5 000 divákov, návštevnosť predstavení dosiahla 96 %.

Napriek výrazne nižšiemu počtu podujatí ako v roku 2008 (125 : 100) bola návštevnosť sprievodného programu v roku 2009 vyššia – dosiahla takmer 19 000 ľudí.

• Mediálne pokrytie Divadelnej Nitry bolo v roku 2009 bohaté. V slovenských médiách sa objavilo 115 výstupov o festivale – rozhovory, reportáže a pod. (85 printových a webových, 20 rozhlasových, 10 televíznych). Prehľad o zahraničnej reflexii, ktorú vykonávajú píšuci zahraniční hostia festivalu, bude k dispozícii vo februári 2010. **• Mediálna kampaň** Divadelnej Nitry pozostávala v roku 2009 celkovo z 15 inzercii v printových médiách, z 322 televíznych a 149 rozhlasových reklamných spotov. Reklamné bannery DN rôznych veľkostí boli umiestnené na deviatich rôznych internetových portáloch (spolu približne 600 000 impresií). Podlinkovú propagáciu využívala DN najmä prostredníctvom súťaží o vstupenky v piatich rôznych médiách. Napriek obmedzeným financiám v roku 2009 bola kampaň vo väčšine ukazovateľov na úrovni roku 2008, návštevnosť stránky www.nitrafest.sk v dôsledku vyššej internetizácie alebo prítlačivosti stránky však bola podstatne vyššia.

Pomer **• zdrojov príjmov** na realizáciu Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra vyjadrený v % z celkových príjmov festivalu bol v roku 2009 nasledovný:

68,2 % – verejné zdroje v SR

9,15 % – neštátne nadácie a fondy v SR

13,37 % – zahraničie

4,12 % – sponzori a 2 %

5,16 % – vlastné príjmy (tržby z predstavení a iné)

• Záštitu nad festivalom prevzal minister kultúry Slovenskej republiky Marek Mad'arič, predseda Nitrianskeho samosprávneho kraja Milan Belica a primátor mesta Nitra Jozef Dvonč.

●●● **k o n c e p c i a / d r a m a t u r g i a**

Medzinárodný festival Divadelná Nitra 2009 pokračoval v základných koncepčných líniách a naplnil ● **zámary a ciele** stanovené v projekte na rok 2009:

- prezentoval špičkové európske divadlo,
- vyhľadal netradičné, otvorené, inovatívne a inšpiratívne scénické diela,
- oboznámil s novými tendenciami a novými menami tvorcov,
- priniesol bohatý sprievodný a pracovný program,
- dal priestor iným druhom umenia a prezentácii regionálnych kultúrnych aktivít,
- pokračoval v realizácii neformálneho vzdelávania,
- stal sa platformou prezentácie medzinárodných projektov,
- zaviedol nové prvky programu.

Festival opätovne splnil svoje ● **poslanie**: prezentovať umenie ako dôležitú platformu uvažovania o človeku, o spoločnosti, o svete; ako miesto objavovania hodnôt v sebe i mimo seba; ako príležitosť pre očistenie a obohatenie ducha; ako závažný protipól komerčného umenia a kultúry.

Každý ročník Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra akcentuje nejaký spoločensko-politický jav, hodnotu, mravnú kategóriu. K výbave tejto mnohostrannej platformy patrí ambícia odovzdať odkaz, preposlať dôležitú správu, niečo posunúť dopredu, presadiť, a to dosť naliehavo až radikálne. V roku 2009 sa ambícia skoncentrovala do jedného pojmu, do termínu internetovej komunikácie **forward**. Skutočnosť, že práve v roku 2009 sme si pripomenuli 20. výročie Novembra 89, vygenerovala väčší záujem o pamäť. Tak sa zrodila základná téma, vyjadrená ● podtitulom či mottom **Forward : memory**. Táto tematická orientácia, prítomná vo väčšine inscenácií, ale aj v OFF programe a sprievodnom programe, sa potom odrazila vo viacerých líniách a prvkoch, vrátane vizuálu, mediálnej kampane a veľkoplošnej reklamy. Práve v oblasti PR sa podtitul ukázal ako mimoriadne nosný – previazal a podržal celý program, dobre rezonoval v médiách a upútal pozornosť verejnosti. V myšlienkovvej rovine pomohol komunikovať zložitejšie politické a sociálne významy.

Pamäť sa chápala v širšom slova zmysle, ako pamäť jednotlivca, ale najmä spoločnosti, národa, dejín. Festival mal v úmysle obrátiť pohľad do minulosti, ako mnohé z postáv a autorov inscenácií, pátrať po koreňoch a pôvode, konfrontovať súčasníka s jeho archetypálnym dedičstvom, skúmať hranice možného, hľadať súvislosti medzi minulosťou a prítomnosťou. A tiež upozorniť na potrebu vyrovnáť sa s minulosťou, odhaliť predsudky a prehrešky, kultúrne, politické a sociálne nánosy, nastoliť otázky zodpovednosti, uvažovať o miere viny a nevin, hriechu a odpustenia. V rôznych druhoch programu sa pozrel, ako súčasná doba redefinuje tradičné kategórie krásy, vytrvalosti, statočnosti, lásky, zamyslel sa nad otázkami nasmerovanými do budúcnosti – zodpovednosť voči životnému prostrediu, úloha umenia, zmysel tradícií, osamotenosť človeka zaplaveného kultom konzumu a bariérami komunikácie.

Inszenácie hlavného programu naplnili zámer priniesť ● **provokatívne témy a výrazové prostriedky**. Niektoré zaznamenali úspechy na domácich festivaloch a v Nitre prezentovali zaujímavú ukážku národnej tvorby (Choroba rodiny M., Šopalovičovo kočovné divadlo, Eurovízia), niektoré sa prezentovali aj na prestížnych európskych fórach (Origine, Šesť

stupňov, Choroba rodiny M., Ako vysvetliť obrazy...), Na pôde Divadelnej Nitry prispeli do zaujímavého • **diškurzu** o podobách interpretácie klasických textov, možnostiach netradičného priestoru, metamorfózach dokumentárneho divadla a pod.

Z hľadiska • **doby vzniku** vysoko prevažovali súčasné texty a autorské koncepty. Klasických hier bolo ešte menej ako v minulosti (2 zo 14 titulov). Zaujímavé bolo • **zastúpenie krajín** Európy – mierne prevažujúce krajiny z Východu (po dlhšom čase Rumunsko a Srbsko) a tiež prezentácia novej krajiny (Estónsko). K rozmanitej • **ponuke druhov**: činohra, súčasný tanec, pohybové, výtvarné a hudobné divadlo, pribudlo aj paradokumentárne divadlo spojené s diskusiou, reality kabaret a scénické čítanie.

Podarilo sa naplniť zámer prezentovať • **nové mená tvorcov** – zo 14 režisérov to bolo 11 mien, ktoré sa predstavili v Nitre po prvý raz.

Program naplnil svoj zámer osloviť • **hlavnú cieľovú skupinu** – mladých ľudí, svedčí o tom predovšetkým návštevnosť a zloženie publika. Zaujímavý program pritiahol predstaviteľov významných festivalov Európy.

Jedným z plusov Divadelnej Nitry 2009 bola skutočnosť, že sa podarilo realizovať prvky programu plánované v pôvodnom projekte festivalu (OFF program – produkcia nového diela).

K mínusom patrí skutočnosť, že vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov (pokles príjmov z rôznych zdrojov z dôvodu finančnej krízy) nebolo možné zaradiť viac finančne náročných, a teda aj špičkových európskych inscenácií (veľkých hráčov, ťahúňov programu). V dôsledku toho prišlo k zníženiu kvality prezentovanej produkcie, ale aj rozmanitosti prezentovaných krajín (v poslednej etape tvorby programu vypadlo Rusko, Nemecko, Poľsko) a napokon aj proporčnosti programu (bolo viac menších alternatívnych inscenácií). Chýbali „starí majstri“ alebo dobre rozbehnutí režiséri strednej generácie, veľké reinterpretácie klasiky i výrazné nové objavy.

Tiež z finančných dôvodov sa už druhý rok nerealizovala koncepcia satelitov, t. j. rozšírenia hracích miest do Trnavy a Bratislavy.

••• selekcia / programovanie

Výber inscenácií do programu sa uskutočňoval prostredníctvom dvoch dramaturgických rád ako • **poradných orgánov** riaditeľa (pre zahraničie a pre Slovensko) a s pomocou 34 konzultantov – divadelných kritikov z vyše 20 európskych krajín. Rady pracovali paralelne na sledovaní ponuky zo svojej oblasti a na selekcii z nej. Oddelená práca rád je praxou posledných rokov, a to z dôvodu veľkého množstva ponúk v každej z oblastí (Slovensko, zahraničie), ale aj odlišných kritérií pre výber (slovenské divadlá už dlhodobo nedosahujú kvalitatívnu úroveň zahraničných inscenácií). V budúcnosti bude treba prehodnotiť tento systém práce, uskutočniť rekonštrukciu oboch rád, ich prepojenie, resp. spojenie do jednej, prípadne zostavenie kurátorského tandemu. Taktiež bude treba jasne definovať úlohu slovenských inscenácií v programe a z toho odvodiť metódy výberu slovenskej časti programu (show case alebo cieleň výber na základe témy, problému, druhu tvorby), odpútať výber od Dosiek, zamerať sa na tvorbu zaujímavú z hľadiska tematiky, režijnej odvážnosti a objavnosti, iniciovať vznik nových projektov.

● **Rada pre zahraničné divadlo** spracovávala v roku 2009 tipy od konzultantov, ponuky od divadiel i vlastné návrhy v celkovom počte vyše 200 inscenácií. Troch členov z predchádzajúcich rokov (Romana Maliti, Martina Vannayová a Ján Šimko) doplnila nová členka (Maja Hriešik). Oceniť možno dobrú spoluprácu a komunikáciu v rade, tvorivý prístup k dramaturgii, odborné zázemie členov a ich orientáciu v prostredí, rozmanitosť návrhov na riešenia programu. Rezervy zostávajú vo flexibilitnosti práce, promptnosti rozhodovania a dobe posudzovania niektorých prioritných návrhov. Časové hľadisko, t. j. rýchlosť rozhodovania, je dôležitá jednak z dôvodu súladu s uzávierkami žiadostí o finančnú podporu zo zahraničných zdrojov (ministerstvá kultúry, iné verejné zdroje), ale najmä preto, že divadlá majú iné ponuky a obsadzujú si termíny pomerne rýchlo, čo môže spôsobiť, že v istom čase už nie sú k dispozícii na host'ovanie pre Divadelnú Nitru. V budúcnosti by sa mal výber ukončiť podstatne skôr – zvyšuje to šance na získanie istých inscenácií, rozširuje možnosti vyjednávania o cene a podmienkach, dáva to príležitosť na získanie financií z rôznych zdrojov. Taktiež bude potrebné rozšíriť monitoring sledovania prostredia, ako aj počet zahraničných konzultantov.

Pokiaľ ide o ● **Radu pre výber divadiel zo Slovenska**, jej úloha bola pomerne ťažká – napriek sústredenej a koncepcnej práci i mnohým cestám po Slovensku až do poslednej etapy výberu chýbala inscenácia, ktorá by postavila latku, resp. dala výberu koncepcný základ. Takéto diela ponúkli až posledné premiéry na konci sezóny. Rada posudzovala premiéry sezóny 2008/2009 vo všetkých slovenských divadlách formou vylučovacích kôl v zložení z predchádzajúceho roka (Vladislava Fekete, Michaela Mojžišová, Oleg Dlouhý, Géza Hísznyan).

Počas obdobia selekcie využili všetci členovia rád ● **štandardné metódy** (cesty na predstavenia a festivaly, písomné správy a odporúčania, informácie z odbornej tlače a internetu, videozáznamy inscenácií, osobné konzultácie, porady a pod.). Osvedčila sa aj metóda elektronickej registrácie a on line systému ponúk zo zahraničných divadiel. Práca rád pokračovala i po období selekcie – písaním textov do programovej brožúrky a katalógu festivalu, ako aj prípravou a vedením diskusií po predstaveniach v rámci festivalu (*Raňajky s...*).

Okrem hlavného programu sa súčasťou programu stal v roku 2009 aj ● **program OFF**, t. j. Otvoreného festivalového fóra, ktorý sa v roku 2008 nerealizoval. V rámci neho ADN uviedla dve diela – Dunajská dráma a Šanca '89.

Naplnenie koncepcie ● **satelitných predstavení** (t. j. uvádzania festivalových inscenácií v iných mestách Slovenska) sa stáva v posledných rokoch problémom – neuskutočnilo sa ani v roku 2008, ani 2009. Z časových, priestorových, ale najmä finančných dôvodov sa nenašlo dielo z postaveného festivalového programu, ktoré by mohlo host'ovať napr. v Trnave alebo v Bratislave. Táto otázka sa totiž rieši v čase, keď už je v zásade programovanie DN nahodené, t. j. rozhodnuté o čase i podmienkach uvádzania inscenácií. Takto „pridané“ predstavenia predražujú náklady na honorár, ubytovanie i prenájom priestorov a techniky, pričom sa môže stať, že v pokročilom štádiu prípravy host'ovania je neskoro na dodatočné dohody.

Samotné ● **programovanie** na konkrétne dni ovplyvnili termínové požiadavky divadiel, problémom sa ukázalo najmä zaradenie estónskeho divadla vzhľadom na technické požiadavky a dĺžku predstavenia. Väčšinu divadiel sa však podarilo presvedčiť, aby postavili scénu v extrémne časovo národných podmienkach, t. j. za jednu noc. Stále väčšie komplikácie

pri programovaní sú so slovenskými súbormi, ktoré majú veľa hosťujúcich umelcov, a preto kladú na festival podobné termínové požiadavky ako zahraničné divadlá. Pokiaľ ide o otváracie predstavenie, *Origine* sa ukázalo sa ako vhodné, zatváranie festivalu sa uskutočnilo netradične dvakrát a to jednak na veľkej scéne a potom v Štúdiu DAB. Z inscenácií, ktoré sa odohrávali v nízko kapacitných sálach, bolo do programu zaradených viacej predstavení (Eurovízia, Faidra Fitness), rizikom bolo dvojité uvedenie inscenácií vo väčších sálach (*Šesť stupňov*, *Hexen*) a najmä v nočných hodinách, čo v Nitre znižuje pravdepodobnosť vypredania vstupeniek.

●●● hlavný program – inscenácie

V hlavnom programe ● **vystúpilo** 12 súborov s rovnakým počtom inscenácií, z toho 8 zo zahraničia a 4 zo Slovenska. V porovnaní s rokom 2008 bolo o jednu inscenáciu menej zo zahraničia a o jednu viac zo Slovenska, pričom celkový počet inscenácií bol v roku 2009 rovnaký ako v roku 2008 (konečné čísla hovoria o 14 produkciách z 10 krajín, vrátane Slovenska, pretože sa spočítava hlavný aj OFF program. Počet inscenácií a krajín je tak štandardný v porovnaní s inými ročníkmi).

Z uvedeného počtu 12 inscenácií sa z kapacitných dôvodov 6 inscenácií odohralo dvakrát (*Eurovízia*, *Faidra Fitness*, *Žena z minulosti*, *Šesť stupňov*, *Hexen*, *Ako vysvetliť obrazy...*) a jedna dokonca trikrát (*Pivný turista*).

Spolu sa v hlavnom programe ● **odohralo** 20 predstavení (2 ďalšie z celkových čísel počtu predstavení 22 patrili OFF programu).

Výber inscenácií sa riadil koncepciou DN 2009, prihliadalo sa aj na naplnenie základného podtitulu/témy. Zahraničie ● **prezentovalo** 8 štátov (o jeden štát menej ako v roku 2007 a 2008, v celkových číslach sa ráta aj krajina z OFF programu, a síce Čechy, ako deviata zahraničná): Maďarsko, Rumunsko, Srbsko, ďalej Belgicko, Holandsko, Portugalsko, Taliansko. Novou prezentovanou krajinou na Divadelnej Nitre bolo Estónsko. Vážnou skutočnosťou bola absencia Poľska (nedostatok finančných prostriedkov na vybranú inscenáciu ako aj problémy termínové), z Čiech sa uskutočnilo zaujímavé predstavenie v OFF programe (čo bolo vyvážené skutočnosťou, že v roku 2008 boli prezentované z Čiech 2 inscenácie), z termínových a finančných dôvodov sa neuskutočnilo ani hosťovanie súboru z Ruska a Nemecka.

Z hľadiska diváckeho záujmu i z odborného hľadiska patria k najvýznamnejším inscenácie ***Origine***, ***Ako vysvetliť obrazy mŕtvemu zajacovi***, ***Šesť stupňov***, ***Faidra Fitness***, ***Pivný turista***. Na základe úspechu niektorých inscenácií (*Pivný turista* a *Ako vysvetliť obrazy...*) je možné predpokladať, že po Nitre budú nasledovať pozvania na iné medzinárodné festivaly.

Slovenské inscenácie zaznamenali úspech najmä v širšom publiku, predovšetkým ***Anna Kareninová***, ale aj ***Višňový sad***, ***žena z minulosti*** a ***Hexen***. Všetky z uvedených diel vybraných na Divadelnú Nitru bodovali aj v ankete Dosky, niektoré zaujali aj individuálnych zahraničných pozorovateľov festivalu.

Origine sa dostalo na špičku kvality inscenácií zo zahraničia, *Pivný turista* ako odvážny projekt vzbudil najväčšiu odozvu u mladého diváka aj v médiách, zaujímavé, pre mnohých

fascinujúce bolo výtvarno-pohybové divadlo *Šesť stupňov*. Žánrovo špecifická a témou aktuálna sa ukázala *Faidra Fitness*, zaujímavo využívajúca site specific, originálnu formu a aktuálnu tému predstavila inscenácia *Ako vysvetliť obrazy...*, pre niektorých fajnšmekrov najprogresívnejšie dielo festivalu. Ťahákom pre slovenské publikum bola *Anna Kareninová*, inscenácia *Hexen* rezonovala v medzinárodnom kontexte.

Okolnosti uvedenia *Šopalovičovho kočovného divadla*, hoci pre mnohých silného predstavenia, boli v dôsledku nedostatočnej pripravenosti improvizácií zo strany súboru a zabezpečenia titulkov zo strany organizátorov problematické. *Choroba rodiny M.*, postavená z veľkej časti na výtvarne poňatom priestore, ktorý dominoval inscenácii, sa ukázala ako málo objavná či dokonca konvenčná v rovine interpretácie. Inscenácia má pritom dobré referencie – patrí k najlepším v Rumunsku a hosťovala pred Divadelnou Nitrou v Odeóne v Paríži. *Eurovízia* nenaplnila očakávania sviežeho sarkastického diela na tému multikultúrnosti súčasnej Európy, nezafungovala v kontexte festivalu.

Slovenské inscenácie často nie sú kompatibilné so zahraničnými, v zmysle hľadania nových tém a foriem, vysokej miery novátorstva a odpútania sa od tradičných postupov; často nedosahujú ich úroveň, čo však v roku 2009 vzhľadom na obsadenie zahraničia nebolo až tak citeľné.

Reprezentatívne bolo • **druhovú a žánrovú zastúpenie** inscenácií v hlavnom programe – činohra, súčasný tanec, pohybové, výtvarné a hudobné divadlo, ale aj paradokumentárne divadlo spojené s diskusiou, reality kabaret a scénické čítanie.

K osobnostiam, ktoré najväčšmi púťali pozornosť, patria sólisti z *Origine*, *Pivného turistu*, *Eszter Csákányi* z maďarskej Faidry alebo estónsky režisér *Tiit Ojasoo*, samozrejme aj hviezdy Slovenského národného divadla alebo Mestského divadla zo Žiliny. K mínusom patrí neprítomnosť režisérovo – neprišiel S. L. Cherkaoui ani Radu Afrim, ktorý však prekvapivo patrí k členom skupiny Divadelná Nitra na Facebooku.

Divadelná Nitra sa každý rok snaží obohatiť program o • **zaujímavé miesta konania** – v tomto roku to bolo letisko (*Choroba rodiny M*), fitnesscentrum (*Faidra Fitness*) a nočný bar (*Pivný turista*). Inscenácia *Ako vysvetliť obrazy...* sa odohrala aj s divákmi na veľkom javisku DAB.

Program sa pohyboval v rozpätí od vyslovene privátnych tém až po spoločensko-politické, zaoberal sa medziľudskými vzťahmi, ale aj vzťahom k tradícii, kultúre, umeniu.

Hlavný program poskytol informáciu o zaujímavých dielach a tendenciách európskeho divadla, predstavil vybrané inscenácie zo Slovenska v medzinárodnom kontexte, ukázal rôznorodé témy a režijné poetiky. Po stránke kvalitatívnej bol vyrovnaný, dramaturgicky vyprofilovaný, z hľadiska žánrového i druhového zastúpenia rozmanitý.

●●● Otvorené festivalové fórum – OFF program

Pozitívnu skutočnosťou je návrat Otvoreného festivalového fóra do programu Divadelnej Nitry v roku 2009, a to hneď v podobe dvoch scénických diel.

Jedným bolo dielo uvedené v spolupráci s divadlom Archa z Prahy nazvané *Šanca '89* (súčasť Témy '89 počas DN). Druhým podujatím bola nová produkcia – inscenované čítanie textov, ktoré vznikli v rámci projektu *Dunajská dráma*.

Projekt ● *Šanca '89* vznikol v divadle Archa a bol voľným pokračovaním typu projektov, ktoré Archa pripravila k výročiu udalostí roku 1968. V tomto prípade išlo o pripomenutie si výročia udalostí Novembra '89, a to prostredníctvom štruktúrovaného predstavenia, ktoré formálne vychádza z postupov dokumentárneho divadla – kombinuje existenciálnu drámu s výtvarnou inštaláciou, využíva i prostriedky *drama-in-education*, epického divadla atď. Hľadá novú divadelnú formu, novú „politiku vnímania pre estetiku zodpovednosti“, preto pracuje aj s rôznou mierou účasti divákov – priamo na scénu privádza poučených a pripravených študentov, divadelnú akciu spája s autentickou debatou politológov, politikov, sociológov.

Predstavenie *Šanca '89* sa uskutočnilo na záver festivalu, k jeho pozitívam patrila aktívna účasť študentov nitrianskych gymnázií v úlohe diskutérov a pomerne kvalitné obsadenie lídov diskusie (Martin Bútora, Milan M. Šimečka a Veronika Vrzguľová) a tiež vklad českého moderátora Jaroslava Rudiša. K negatívam patrila mierne rozpačitá časť hraného príbehu manželského páru Kurt a Květa a tiež nedostatočná pripravenosť študentov.

Z iniciatívy dramatika Bernharda Studlara a dramaturga Wolfganga Stahla z rakúskeho umeleckého združenia *Wiener Wortstaetten* sa v Rakúsku na jeseň roku 2008 stretlo desať autorov z krajín, ktoré spája Dunaj, a spolu napísali 9 dramatických textov pod názvom ● DONAUDRAMA©. Asociácia Divadelná Nitra iniciovala prenos tohto originálneho textu na javisko vo forme *working demo*. Predstavenie, ktoré vzniklo v spolupráci tímu tvorcov so Štúdiom 12 a Asociáciou Divadelná Nitra, dostalo pomerne veľkorysú produkčné zabezpečenie (príprava a preklad scenára, honoráre tvorcom, javiskový priestor v Bratislave a v Nitre, informačné materiály, medializácia a pod.). Pozitívom bol samotný vznik projektu, zaujímavá štruktúra scenára a jeho niektoré skutočne originálne časti, nadšenie tvorivého tímu zostaveného ad hoc pod vedením Anny Gruskovej. Výsledok však bol prijatý zo strany divákov (zväčša divadelníkov, resp. účastníkov festivalu) s veľkou dávkou kritiky, a to najmä na adresu nevhodného označenia formátu a nekvality niektorých častí textu.

V celkovom pohľade však skutočnosť, že festival sa stal opäť mediátorom medzinárodnej spolupráce a priestorom pre experimentovanie mladých tvorcov, patrí k mimoriadnym pozitívam.

●●● hlavný program a OFF program – zabezpečenie, sprostredkovanie

V oblasti zabezpečenia a sprostredkovania hlavného programu postupovali organizátori overenými metódami a s ohľadom na požiadavky súborov a publika.

Inscenácie hlavného programu sa odohrávali ● **v priestoroch** oboch nitrianskych divadiel (4 scény) a v troch site specific, pričom v štúdiových priestoroch divadiel sa dispozície hľadiska a javiska riešili vždy nanovo a dve z inscenácií sa hrali na veľkej scéne aj s divákmi.

Z hľadiska ● **technického zabezpečenia** (zvuk, svetlo, stavba a technické zariadenia scény) bola najnáročnejšou inscenácia estónskeho divadla na veľkej scéne DAB (*Ako vysvetliť obrazy..*) a inscenácia *Šesť stupňov* na scéne Starého divadla, ale aj inscenácie v site specific, najmä na letisku a vo fitnesscentre. Svetelný park pre túto inscenáciu, ale aj všetky site specific prenajala špecializovaná česká firma, z dôvodov nevyhovujúcej elektrickej inštalácie na letisku bolo treba prenajímať aj zdroj energie. Celkovo možno konštatovať, že technická príprava predstavení festivalu v roku 2009 bola náročná, ale vyriešená v súlade s požiadavkami súborov a rešpektujúca diváka.

S ohľadom na nároky aj personálne zmeny si táto oblasť, t. j. technické zabezpečenie predstavení hlavného programu, v budúcnosti vyžaduje zaangažovanie viacerých osôb a predovšetkým vytvorenie funkcie technického riaditeľa vybaveného odbornými aj jazykovými schopnosťami.

V oblasti zhromažďovania a ● **šírenia informácií** účastníkom a širokému publiku o programe sa osvedčili metódy z predchádzajúcich rokov – klasické tlačoviny festivalu (programová brožúrka a katalóg, ale aj informácie prostredníctvom internetu), na mieste si potom mohli návštevníci pozrieť záznamy z inscenácií, prečítať ich preložené texty alebo kritiky.

Jednou z ciest sprostredkovania hodnôt bolo simultánne ● **tlmočenie** inscenácií prostredníctvom titulkov, resp. slúchadiel, a to do dvoch jazykov – slovenčiny a angličtiny, čo prispieva nielen k miere prenosu hodnôt diel divákovi, ale aj k návštevnosti festivalu zo strany zahraničných hostí aj domácich divákov. Pri titulkoch sa vyskytli technické problémy spôsobené viacerými príčinami, ktoré treba v roku 2010 odstrániť.

Vynikajúcim „formátom“ je diskusné matiné s názvom ● **Raňajky s...**, príjemné a suverénne podujatie, zaujímavá a podnetná akcia s dobrou atmosférou. V roku 2009 priniesli aj nový obsah – prezentáciu projektov a prezentáciu zahraničných hostí prítomných na festivale. Za mínus možno považovať absenciu niektorých tvorcov, slabšiu účasť slovenských kritikov, novinárov, ale aj zahraničných hostí, ako aj malú diskusnú aktivitu prítomných účastníkov. V budúcnosti sa bude treba vrátiť k moderovaniu záverečnej diskusie prostredníctvom zahraničných odborníkov.

●●● sprievodný program

Príprava a realizácia sprievodného programu Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra 2009 prebiehala v intenciách ● **zámerov** niekoľkých predchádzajúcich ročníkov. Podarilo sa realizovať overené programové sekcie (*Divadelný jarmok*, *Festival deťom*, *Biela noc*), ako aj prvky programu, ktoré vznikli pomerne nedávno ako originálny tvorivý vklad členov štábu a ich spolupracovníkov, resp. spoluorganizátorov (*Darujem ti tulipán*, *Svet detských hier*, *ZZ, poézia na ulici*), ale vznikli aj úplne nové druhy prezentácie (*Mladé divadlo v Nitre*), dokonca na pomedzí sprievodného programu sa realizoval samostatný projekt k výročiu udalostí Novembra '89 *Nitra '89 – pamäť regiónu*.

Sprievodný program DN 09 bol zaujímavý, jeden z najzaujímavejších za posledné roky, podujatia boli kvalitné a rozmanité. Z hľadiska časového plánu bol program dobre naplánovaný. Dôležitým krokom k sprehľadneniu programu bola jeho redukcia – podujatí bolo zámerne podstatne menej. K úspechu programu prispela zaujímavá ponuka, dobrá organizácia a propagácia a v neposlednom rade aj priaznivé počasie.

Sprievodný program MF DN – počet podujatí

rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009
90 podujatí	94 podujatí	101 podujatí	125 podujatí	100 podujatí

V roku 2009 sa v rámci sprievodného programu uskutočnilo 100 podujatí, ktoré navštívilo spolu takmer 19 000 ľudí, čo je najviac v histórii festivalu.

Aj keď celková ● **návštevnosť** sprievodných podujatí bola v roku 2009 zatiaľ najvyššia v histórii festivalu, návštevnosť z hľadiska sekcií *Divadelný jarmok* a *Festival deťom* bola výrazne nižšia, čo bolo zapríčinené nižším počtom podujatí. Veľmi nízka bola návštevnosť večerného rozhlasového odposluchu v Synagóge. Všetky očakávania predstihla najmä účasť na *Lampiónovom sprievode* (cca 1500 osôb) a tiež návštevnosť výstavy *Múzeum ilúzií*.

Prehľad návštevnosti sprievodného programu celkovo a podľa sekcií

rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008		rok 2009	
cca 10 400	cca 10 000	cca 13 800	cca 17 300		cca 18 995	
			z toho počet návštevníkov Divadelného jarmoku	cca 8 850	z toho počet návštevníkov Divadelného jarmoku	cca 4 957
			z toho počet návštevníkov Bielej noci	cca 2 777	z toho počet návštevníkov Bielej noci	cca 4 618
			z toho počet návštevníkov Festivalu deťom	cca 7 251	z toho počet návštevníkov Festivalu deťom	cca 4 839
					z toho počet návštevníkov výstavy <i>Múzeum ilúzií</i>	3 062

Vynikajúco funguje dlhodobá • **spolupráca so školami** t.j. organizované návštevy podujatí, ktoré sú v ponuke pre materské, základné a stredné školy.

Prehľad spolupráce so školami v rámci návštevy sprievodného programu

rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009
prostredníctvom organizovaných návštev sa zúčastnilo podujatí: 1 362 detí a mládeže	prostredníctvom organizovaných návštev sa zúčastnilo podujatí: 1 925 detí a mládeže	prostredníctvom organizovaných návštev sa zúčastnilo podujatí: 1 683 detí a mládeže	prostredníctvom organizovaných návštev sa zúčastnilo podujatí: 1 222 detí a mládeže
počet ponúkaných podujatí s organizovanou návštevnosťou: 11	počet ponúkaných podujatí s organizovanou návštevnosťou: 12	počet ponúkaných podujatí s organizovanou návštevnosťou: 12	počet ponúkaných podujatí s organizovanou návštevnosťou: 13
počet podujatí Festivalu deťom: 31	počet podujatí Festivalu deťom: 36	počet podujatí Festivalu deťom: 58	počet podujatí Festivalu deťom: 49

Z programového hľadiska bol dobre naplánovaný • **Divadelný jarmok** – dôraz sa kládol na pouličné divadelné predstavenia a nie na koncerty, ktorých bolo oveľa menej, čo mnohí návštevníci hodnotili veľmi pozitívne. Vynikajúco bola prijatá aj skutočnosť, že pre návštevníkov bol k dispozícii celý blok stánkov s občerstvením, viac remeselníkov aj detských atrakcií, čo svedčí o lepšej spolupráci s Mestom, ktoré je spoluorganizátorom jarmoku, resp. o plnení koncepcie jarmoku. Koncepcia jarmoku sa doplní pre rok 2010 o nové prvky a charakter a mala by byť prílohou zmluvy s Mestom.

Počet podujatí a návštevníkov Divadelného jarmoku

Divadelný jarmok 2005	Divadelný jarmok 2006	Divadelný jarmok 2007	Divadelný jarmok 2008	Divadelný jarmok 2009
Počet podujatí: 37	Počet podujatí: 38	Počet podujatí: 46	Počet podujatí: 63	Počet podujatí: 45
Počet návštevníkov: 4 950	Počet návštevníkov: 5 090	Počet návštevníkov: 7 405	Počet návštevníkov: cca 8 850	Počet návštevníkov: cca 4 957

Program • **Bielej noci** bol v roku 2009 zostavený vhodnejšie – podujatí bolo menej, boli medzi nimi väčšie prestávky na presuny a hlavne prestávky na to, aby si návštevníci mohli pozrieť výstavy. Všetky podujatia počas Bielej noci mali vynikajúcu návštevnosť, najlepšiu za celé obdobie svojej realizácie. Zrušenie prenájmu nočných autobusov, ku ktorému ADN pristúpila z finančných dôvodov, návštevnosť nijako neovplyvnilo. Rozmanitosť podujatí Bielej noci predstavuje atraktívnu pridanú hodnotu pre mnohých návštevníkov, ktorí sa takto lepšie oboznámia s povahou kultúrnych inštitúcií v Nitre a ich činnosťou.

Počet podujatí a návštevníkov Bielej noci

Biela noc 2005	Biela noc 2006	Biela noc 2007	Biela noc 2008	Biela noc 2009
počet zrealizovaných podujatí: 7	počet zrealizovaných podujatí: 13	počet zrealizovaných podujatí: 14	počet zrealizovaných podujatí: 15	počet zrealizovaných podujatí: 9
počet návštevníkov Bielej noci: 735	počet návštevníkov Bielej noci: 2 032	počet návštevníkov Bielej noci: 2 280	počet návštevníkov Bielej noci: 2 777	počet návštevníkov Bielej noci: cca 4 618
počet spolupracujúcich inštitúcií: 7	počet spolupracujúcich inštitúcií: 11	počet spolupracujúcich inštitúcií: 12	počet spolupracujúcich inštitúcií: 12	počet spolupracujúcich inštitúcií: 7

Novým formátom sprievodného programu DN 2009 bol večer prezentácie aktivít nitrianskych mladých divadelníkov (študentov) pod názvom ● **Mladé divadlo v Nitre**. Večer dopadol výborne, prekvapila aj návštevnosť celej akcie (cca 250 osôb). Toto podujatie vytvorilo priestor na to, aby diváci spoznali všetko zaujímavé, čo v mladom divadle v Nitre za ostatný rok vzniklo a zároveň priestor, kde sa po prvý raz v Nitre mohli navzájom stretnúť, vidieť a spoznať svoju tvorbu nitrianske mládežnícke a študentské divadlá. Na celú akciu boli veľmi dobré ohlasy a zároveň zainteresovaní vyjadrili záujem, aby sa v tejto koncepcii pokračovalo a aby sa tak každý rok mohla prezentovať nitrianska mládežnícka divadelná tvorba.

Novými ● **formami spolupráce** a prezentácie festivalu sa v roku 2009 stali ponuky nákupných, resp. nákupno-zábavných centier Mlyny a Centro. Mlyny pri príležitosti svojho otvorenia ponúkli festivalu možnosť prezentácie podujatí pre deti a propagácie vo svojom katalógu výmenou za šírenie propagačných materiálov o tomto novom obchodnom centre. Centro (pravdepodobne z dôvodov nástupu konkurenta na trh) ponúklo festivalu možnosť usporiadať výstavu fotografií z predstavení predchádzajúceho roka na náklady Centra.

Organizátori v Mlynoch boli nepripravení, v dôsledku čoho prišlo k časovému posunu predstavenia, prostredie je vyslovene nevhodné pre realizáciu divadelných predstavení. Spojitosť predstavenia s festivalom na tomto mieste zostala nejasná.

V obchodnom dome Centro napriek komplikáciám pri inštalácii vznikla pekná výstava a festival sa zviditeľnil vo veľmi lukratívnom priestore. Napriek nákladom festivalu na grafickú prípravu panelov bola spolupráca výhodná a v budúcnosti by mohla pokračovať.

Sprievodný program MF DN 08 bol profesionálne zorganizovaný, priniesol mnohé nové prvky, kvalitatívne i kvantitatívne prekročil parametre roku 2008. Pretrvávajúce otázky stále vysokého počtu podujatí, ich prepojenosti s hlavným programom a zodpovednosti za ich výber sa budú riešiť v roku 2010.

●●● n a p o m e d z í / film a Nitra '89

Na pomedzí hlavného a sprievodného programu sa nachádzal ● **film. eu** – prehliadka európskeho filmu, korešpondujúca svojou myšlienkou a netradičnými metódami tvorby s divadelnými dielami prezentovanými v hlavnom programe. Prehliadka uviedla vo Filmovom klube UKF 5 filmov pre dospelých a jeden film pre deti (v rámci Festivalu deťom). Slovesnú tvorbu zastupoval celovečerný dokument *Ako sa varia dejiny*, Českú republiku koprodukčný animovaný film *Na povale alebo Kto má dnes narodeniny*, Poľsko film *Fígle*, Belgicko koprodukčný film *Mlčanie Lorny*, Francúzsko film *Medzi stenami* a dánsku kinematografiu koprodukčný film *Po svadbe*. Na základe údajov o návštevnosti (pokles v roku 2009) sa vynára úvaha, akými prostriedkami sa dá návštevnosť zvýšiť, resp. či prezentácia filmu má zostať súčasťou festivalu Divadelná Nitra

Rok 2009 sa stal pre festival Divadelná Nitra náročnejším aj z dôvodu realizácie zložito štruktúrovaného a nezvyčajného projektu ● **Nitra '89 – pamäť regiónu**, pripraveného ako príspevok festivalu resp. Asociácie k 20. výročiu Novembra 1989. Projekt bol zložený z troch častí, z ktorých každá mala samostatný manažment, časový plán prípravy a realizácie, ako aj obsah. Všetky časti projektu sa však centralizovali na obdobie

okolo a počas trvania festivalu, t. j. september – október s tým, že v novembri sa mal projekt ukončiť posledným výstupom.

Výstava *Múzeum ilúzií* trvala od 18. septembra do 11. októbra, remake novín *Nitrianska verejnosť 1/ 2009* vyšiel 25. septembra a tretia časť projektu *Inštalácia 89* sa uskutočnila v prvý deň festivalu (pričom exponáty zostali vystavené počas celého trvania festivalu). Namiesto druhého čísla novín zriadila asociácia unikátnu internetovú stránku www.nitra89.sk, na ktorej zverejnila dôležité materiály z výstavy, jej foto- a videodokumentáciu, fórum návštevníkov a prepojenie na slovníček pojmov.

Projekt sa ukázal ako mimoriadne cenný z niekoľkých dôvodov:

1. pomohol identifikovať zdroje údajov a materiálov a zhromaždiť dôležitú dokumentáciu z minulosti
2. prostredníctvom výzvy a jej medializácie zaktivizoval verejnosť, ktorá si v predstihu mohla pripomenúť blížiace výročie dejinnej udalosti, ale aj uvažovať o svojom privátnom podiele na rekonštrukcii kolektívnej pamäti
3. zaktivizoval aktérov novembra nielen v Nitre a zapojil ich do reflexie udalostí spred 20 rokov, ale aj stavu súčasnej spoločnosti
4. prostredníctvom výtvarného spracovania témy tvorivo zapojil aj mladšie generácie – žiakov a pedagógov základných umeleckých škôl
5. vďaka zaujímavej téme a nezvyčajným formám prezentácie zapojil do aktívnej spolupráce mnoho inštitúcií, združení a jednotlivcov
6. pomocou výstavy, ale aj internetovej stránky sprístupnil dôležité fakty a dokumenty, sprítomnil dávno minulú dobu a vyvolal úvahy o pozitívach i negatívach, výhodách i nevýhodách minulého a súčasného režimu
7. pritiahol pozornosť médií a dosiahol vysoký stupeň medializácie
8. vzbudil záujem organizátorov iných podujatí podobného charakteru
9. a tým všetkým prispel k prehĺbeniu vedomia o dôležitosti pamäti v osobnom i spoločenskom živote.

projekt Nitra '89 – pamäť regiónu	Múzeum ilúzií	Inštalácia 89	Nitrianska verejnosť
počet akcií:	1	7	1 číslo / 1 000 ks
počet návštevníkov:	3 062	————	————

●●● vzdelávací program

Už druhý rok pokračoval aj počas Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra projekt, ktorý sa etabloval v roku 2008 a stal sa celoročnou aktivitou ● **Darujem ti tulipán**. Festivalu deťom ako jednej zo sekcií sprievodného programu Divadelnej Nitry dal nový rozmer – integroval slabozraké, nevidiace a zdravé deti v spoločných aktivitách, spojil školy z dvoch miest, priniesol deťom zážitok z umeleckej tvorby, ale aj z vlastnej tvorivosti, umožnil im vycestovať do iného mesta a dal základ ďalšej spolupráci. Ku kladom projektu patrí skutočnosť, že ide o originálnu ideu členov festivalového tímu, projekt mal profesionálnu prípravu, úspešný priebeh a v porovnaní s rokom 2008 ešte lepšie finančné krytie (zaujal 6 nadácií a fondov), čím sa stal do veľkej miery samostatným. Realizovali sa všetky plánované aktivity (workshopy, výstavy, premietanie, návšteva festivalu). Uspokojivý bol aj záujem

médií, projekt má vlastné logo, jeho aktivity sú sprevádzané vydávaním materiálov (pozvánky, buklet, katalóg) a deti dostávajú špeciálne tričká.

V roku 2009 prišlo (okrem finančnej oblasti) k ďalším kvalitatívnym posunom – k dvom školám (Základná resp. Spojená škola internátna pre slabozrakých a nevidiacich v Bratislave a Základná škola kniežaťa Pribinu v Nitre) sa pridala Základná škola Františka z Assisi v Bratislave, v priestoroch Spojenej školy internátnej vznikol klub Darujem ti tulipán, ktorý celoročne poskytuje možnosť práce v tvorivých dielnach a Asociácia Divadelná Nitra a Spojená škola internátna podpísali dohodu o spolupráci.

V roku 2009 pokračoval ďalší projekt Asociácie Divadelná Nitra • **Ako na divadlo**. Išlo o druhý ročník nového projektu v rámci dlhodobého programu neformálneho vzdelávania ADN. Počas festivalu sa uskutočnila už piata séria aktivít, t. j. s piatou inscenáciou. Lektorské obsadenie bolo kvalitné, podmienky, ktoré poskytlo Divadlo Andreja Bagara, vyhovujúce. Záujem študentov bol dobrý, problémy nastali v druhej časti projektu okolo jeho kolízie s inými podujatiami festivalu, ktoré rátili s tou istou cieľovou skupinou, resp. do ktorých sa táto cieľová skupina mala záujem zapojiť (program posledného dňa festivalu). Prekvapujúci bol nízky počet zúčastnených na aktivitách po uvidení inscenácie, t. j. po festivale, čo možno pripisovať alebo celkovému opadnutiu záujmu po festivale, alebo nezájmu o prezentovanú inscenáciu. Kolísanie účasti sa však vyskytlo aj v roku 2008. Podľa vyjadrenia niektorých, inscenácia II. Časti 2009 nebola vhodne vybratá pre účely projektu.

Ako nerealizovateľný sa ukázal zámer asociácie zapojiť do vzdelávania samotných pedagógov, ktorí by potom v osvojených metódach mohli ďalej so študentmi spolupracovať.

Ohlas projektu potvrdil zámer ADN pokračovať v podobných aktivitách aj v budúcnosti a priniesť aj pridanú hodnotu v podobe praktických workshopov z oblasti divadelného umenia (divadelné tvorivé dielne).

I. časť	termín	počet zúčastnených študentov	počet lektorov
Kráľ Lear – Divadlo Andreja Bagara			
úvodné stretnutie	8. apríla 2009	64	—
analýza textu	28. apríla 2009	55	2 (Ondrej Spišák, Daniel Majling)
tvorivé hry	29. apríla 2009	55	3 (Iveta Jurčová, Adriana Totiková, Juraj Bielik)
beseda s tvorcami	4. mája 2009	56	6 (Milo Kráľ, Martin Fratrič, Braňo Matuščin, Daniel Majling, Matúš Krátky, Jakub Rybárik)
návšteva inscenácie	4. mája 2009	56	—
beseda s kritikmi	5. mája 2009	56	2 (Daria Fehérová, Miroslav Dacho)

II. časť	termín	počet zúčastnených študentov	počet lektorov
beseda s tvorcami	30. septembra 2009	45	2 (režisér: Tomi Janežič a účinkujúci herec)
návšteva inscenácie	30. septembra 2009	45	—
tvorivé hry	6. októbra 2009	25	3 (Viera Dubačová, Adriana Totiková, Juraj Bielik)
beseda s kritikmi	7. októbra 2009	27	2 (Daria Fehérová, Miroslav Dacho)

●●● pracovný program

Kým v roku 2008 sa uskutočnil vysoký počet pracovných podujatí organizovaných alebo spoluorganizovaných priamo Asociáciou Divadelná Nitra (medzinárodná panelová diskusia *Divadlo a divák – skúsenosti*, workshop *Stretnutie slovenskej divadelnej kritiky*, medzinárodný workshop *Mobile Lab*, prezentácia *IETM Bratislava 2009*, výstava *Poznáte Čechova?*), v roku 2009 bolo takýchto podujatí podstatne menej, čo súviselo jednak s novými úlohami asociácie pri realizovaní nových projektov (Nitra '89 a podobne), ale aj s ukončenou prácou na niektorých iných projektoch (*Mobile Lab*, *IETM Bratislava 2009*).

Na doplnenie súvislostí treba uviesť, že Asociácia Divadelná Nitra sa v medziobdobí prípravy festivalu úplne sústredila na realizáciu projektu ● ***IETM Bratislava 2009***, ktorý sa uskutočnil v spolupráci s mnohými inými organizáciami v apríli 2009. Tento projekt bol nielen skúškou organizačných schopností na najvyššej medzinárodnej úrovni, poskytol slovenským divadlám nebývalú možnosť prezentácie v medzinárodnom kontexte, ale väčšinu tímov pracujúcich na príprave festivalu mimoriadne vytiahol.

● ***Raňajky s...***

Integrálnou súčasťou pracovného programu sú tradičné diskusie o odohraných inscenáciách hlavného programu s názvom *Raňajky s...* Aj v roku 2009 patrili k zaujímavým a hojne navštevovaným podujatiam (*bližšie v časti Hlavný program – zabezpečenie a sprostredkovanie*).

● ***Dosky a iné***

V prehľadovej tabuľke s hlavným programom a Prehliadkou európskeho filmu (súčasť programovej brožúrky) je uvádzané aj ● ***odovzdávanie cien Dosky 2009***, ktoré bolo, ako vždy, spojené s ceremoniálom v podobe scénického diela vytvoreného pre túto príležitosť. Vyhlasovanie ankety a odovzdávanie cien *Dosky 2009* v ôsmich kategóriách organizované Asociáciou Divadelná Nitra a Asociáciou súčasného divadla sa v roku 2009 uskutočnilo po štrnásty raz. Súčasťou odovzdávania bol cocktail na záver prvého dňa festivalu. Po prvý raz *Dosky* zaznamenávala Slovenská televízia, vysielanie sa uskutočnilo týždeň po skončení festivalu. 15. ročník sa v roku 2010 zrejme uskutoční v inej podobe a na inom mieste. Oddelenie *Dosiek* od festivalu je dlho diskutovaným zámerom, od ktorého sa očakávajú lepšie podmienky pre program ceremoniálu *Dosiek* (veľká sála) a voľnejší rámec programovania slovenských inscenácií na festivale.

●●● organizácia

Na ● ***príprave a realizácii*** festivalu sa okrem 22 členov štábu a niekoľkých desiatok jeho spolupracovníkov podieľalo 6 hlavných organizátorov, 37 spoluorganizátorov a 138 dobrovoľníkov. Finančne a materiálne festival zabezpečilo 48 inštitúcií a firiem v úlohe donorov a sponzorov. O medializáciu sa v rámci kampane staralo 20 mediálnych partnerov. V hlavnom a sprievodnom programe účinkovalo 530 ľudí.

Hlavným organizátorom Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra je neštátna organizácia v právnej podobe občianskeho združenia – Asociácia Divadelná Nitra, ktorá má voleného

predsedu, podpredsedu a riaditeľa, ktorý je zároveň riaditeľom festivalu. Ďalšími **hlavnými organizátormi** je Divadelný ústav Bratislava, Divadlo Andreja Bagara Nitra, Staré divadlo v Nitre, Mesto Nitra a od roku 2008 Nitriansky samosprávny kraj.

Pretože Asociácia Divadelná Nitra nevlastní ani nespravuje žiadne priestory a zariadenia, objednáva si všetky služby a priestory súvisiace s prípravou a realizáciou festivalu u partnerov a u dodávateľov, sčasti v rámci spolupráce a z väčšej časti za úplatu. Väčšinu organizačných a koordinačných činností vykonávajú ľudia v asociácii pracujúci (štáb festivalu), a to celoročne alebo počas istých období. Všetky zmienené náklady vrátane režijných sú súčasťou ročného rozpočtu festivalu ako základnej aktivity asociácie. Výsledky činnosti a plánovanie vrátane hospodárenia podliehajú schvaľovaniu najvyšších orgánov Asociácie Divadelná Nitra, ktorými sú predstavenstvo a členská schôdza.

Prehľad o konkrétnych subjektoch **zúčastnených na príprave a realizácii** festivalu Divadelná Nitra 2009 poskytujú zoznamy pod názvom Festival pripravili, zverejnené v propagačných materiáloch festivalu (katalóg DN 2009) a na internetovej stránke. Uvedené skupiny majú svoje organizačné platformy v podobe orgánov festivalu Divadelná Nitra. Jadrom je štáb festivalu (v roku 2009 22 ľudí) a jeho individuálni výkonní spolupracovníci v mnohých profesiách (výtvarníci, fotografovia, prekladatelia a pod. – cca 50 ľudí), ďalej organizačný tím zástupcov hlavných organizátorov a spoluorganizátorov (43 subjektov), dramaturgické rady (9 ľudí) a zbor konzultantov (35 ľudí).

Na základe dlhodobého sledovania údajov je zrejmé, že vklad **spoluorganizátorov** do sprievodného programu, a tým ich zaangażovanosť do realizácie festivalu v ostatných rokoch narástli, a to nielen kvantitatívne (z 24 v roku 2005 na 36 v roku 2009), ale aj z hľadiska kvality. Pozitívnym javom je vynikajúca vzájomná spolupráca, ochota spoluorganizátorov festivalu pomôcť, ako aj zapojenie menších občianskych združení z rôznych oblastí v roku 2009, a tým vlastne väčšie zapojenie komunity a občianskych aktivít. Spoluorganizátori prinášajú do sprievodného programu svoje nápady, konkrétne podujatia, ktoré sú špecificky pripravené priamo pre festival, investujú do ich realizácie svoj čas, ľudí, priestory a financie. Veľký je aj ich vklad do celej organizácie festivalu v rôznych podobách. Zvlášť treba spomenúť všetky ZUŠ-ky zapojené do Inštalácie 89 aj do Sveta detských hier a mnohých ďalších akcií, Súkromné konzervatórium, ktoré bolo zapojené aj do hlavného programu a rôznych ďalších projektov, Krajské osvetové stredisko, Ponitrianske múzeum, Nitriansku galériu. Pozitívnym prvkom roku 2009 je aj spoločné stretnutie spoluorganizátorov a partnerov s vedením festivalu spojené s poďakovaním a zhrnutím výsledkov spolupráce.

Pokiaľ ide o spoluprácu s Mestom Nitra (jeden z hlavných organizátorov), v roku 2009 prišlo k revízií zmluvy a vyjasneniu si celkovej komunikácie a oblasti spolupráce (vrátane spolupráce na Divadelnom jarmoku), ako aj k dohode o podmienkach, čo sa pozitívne prejavilo na realizácii festivalu a vzájomnej komunikácii.

rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009
počet spolupracujúcich subjektov – Nitra: 24	počet spolupracujúcich subjektov – Nitra: 26	počet spolupracujúcich subjektov – Nitra: 30	počet hlavných organizátorov a spoluorganizátorov – Nitra: 37	počet hlavných organizátorov a spoluorganizátorov – Nitra: 35
z toho kultúrne inštitúcie: 8	z toho kultúrne inštitúcie: 9	z toho kultúrne inštitúcie: 9	z toho kultúrne inštitúcie – Nitra: 12	z toho kultúrne inštitúcie – Nitra: 11
z toho vzdelávacie inštitúcie: 5	z toho vzdelávacie inštitúcie: 6	z toho vzdelávacie inštitúcie: 8	z toho vzdelávacie inštitúcie – Nitra: 9	z toho vzdelávacie inštitúcie – Nitra: 9

z toho občianske združenia: 5	z toho občianske združenia: 3	z toho občianske združenia: 6	z toho občianske združenia – Nitra: 8	z toho občianske združenia – Nitra: 8
iné inštitúcie: 6	iné inštitúcie: 8	iné inštitúcie: 7	iné inštitúcie – Nitra: 8	iné inštitúcie – Nitra: 7

K pozitívnym faktom organizácie patrí aj zlepšenie komunikácie a systému spolupráce s **• ubytovacími zariadeniami**, ako aj zníženie ich počtu. Ďalej starostlivosť o zahraničných hostí a domácich účastníkov, ako aj o VIP hostí, z ktorých najdôležitejšími v roku 2009 boli veľvyslankyňa Holandského kráľovstva a veľvyslanec Srbskej republiky.

Samotné otváranie festivalu za prítomnosti všetkých **• reprezentácií** na štátnej, regionálnej a lokálnej úrovni (teda ministra kultúry, predsedu NSK a primátora mesta Nitra) dalo festivalu rámec dôležitého podujatia.

Do **• štábu** festivalu pribudli noví ľudia, jeho práca bola profesionálna na všetkých postoch. Odchod niektorých na iné miesta a prijatie nových pre rok 2010 vyvoláva potrebu väčších personálnych zmien a preskupenia náplní práce. Radikálne sa zmenia aj pracovné podmienky – najmä v oblasti technického vybavenia ADN.

Štandardne dobrá bola aj spolupráca s tímom spolupracovníkov – počnúc výtvarníkom, cez prekladateľky, tlmočníkov, fotografov, ako aj servisné organizácie a služby. Podarilo sa nájsť nové mená a nové firmy (napríklad catering coctailu), k pozitívnym faktom patria noví ľudia v oblasti videodokumentácie.

Jednou z povinností organizátorov je vytvoriť príjemné prostredie a priateľskú **• atmosféru**. Svoju úlohu v tejto oblasti zohráva prijatie hostí a účastníkov pri príchode (registrácia, vstupné priestory, výzdoba, informačný systém, dostupnosť hracích miest, pohostenie / občerstvenie), charakter materiálov a informácií, rôzne spoločenské podujatia a diskusie. V tomto zmysle je dôležitý aj denný míting point a nočný klub. Míting point lákal zaujímavým programom a príjemným vybavením priestoru (vrátane voľného prístupu na internet), návštevníkom festivalu festival ponúkol nový nočný klub.

K tradičným pozitívam patrí aj vysoký počet **• dobrovoľníkov**, ktorí pracujú na festivale. Dobrovoľníci sa ako súčasť cieľovej skupiny programu festivalu stali aj cennými divákmi na predstaveniach a sprievodných podujatiach, nehovoriac o tom, že prispeli k tvorbe neoceniteľného imidžu festivalu a jeho atmosféry.

••• redakcia / propagácia

Medzinárodný festival Divadelná Nitra sa v oblasti realizácie **• informačných a propagačných materiálov** držal skúseností z minulých rokov. Materiály slúžia nielen účastníkom, ale aj širokej verejnosti pred festivalom, počas neho i po ňom, dokonca katalógy sa prostredníctvom hostí a zastupiteľstiev SR dostávajú do mnohých krajín v zahraničí. V tomto zmysle sa už niekoľký rok vykonáva distribúcia tlačovín podľa prepracovaného a stále vylepšovaného plánu.

Nový • **vizuál** Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra 2009 sprostredkoval základnú ideu festivalu i jeho motto, bol dobre využiteľný vo všetkých podobách tlačných materiálov i veľkoplošnej reklamy, inšpiroval k novým mutáciám napríklad pri banneroch, TV spote, na web stránke a podobne. Po výtvarnej stránke bol kvalitný a zo strany užívateľov prijímaný pozitívne. Základné materiály (brožúrka, katalóg, plagáty) sa vydávali v celofarebnom prevedení. K výraznej zmene prišlo pri katalógu a síce k zmene formátu z A4 na A5, ako aj k zmene tlačiarne, čo znamenalo úsporu finančných prostriedkov pri zachovaní, resp. zvýšení kvality tlače.

Na tvorbe informačných materiálov • **spolupracovali** okrem redakcie a členov štábu aj niektorí garanti podujatí a členovia dramaturgických rád. Počty materiálov, resp. zmeny nákladu, vychádzali zo skúseností predchádzajúcich rokov i zo zámerov prebiehajúceho ročníka. Z finančných dôvodov sa nerealizovali niektoré zámery (nové nosiče veľkoplošnej reklamy, časopis vydávaný počas festivalu, pohľadnice Boomerang, citylighty).

Prehľad tlačných materiálov MF DN 09

Tlačovina	realizácia 2006	realizácia 2007	realizácia 2008	realizácia 2009
hlavičkový papier	elektronicky	elektronicky	elektronicky	elektronicky
novoročná pohľadnica	–	elektr. + 400 ks	elekt. + 400 ks	elekt. + 400 ks
avízo	8 000 ks	–	–	elektronicky
2 % kampaň	2 000 ks	4 000 ks	4 000 ks	–
programová brožúrka	12 000 ks	13 000 ks	12 000 ks	10 000 ks
ideový plagát	750 ks	850 ks	850 ks	450 ks
programový plagát všeobecný	750 ks	850 ks	850 ks	450 ks
plagát sprievodného programu	–	–	–	–
city lighty	100 ks	120 ks	120 ks	–
vstupenka	6 000 ks	6 500 ks	8 000 ks	6 500 ks
katalóg	1 500 ks	2 500 ks	2 500 ks	2 300 ks
noviny Nitrianska verejnosť v rámci projektu Nitra '89 – pamäť regiónu	–	–	–	1 000 ks
Nitra '89 – pamäť regiónu (leták)	–	–	–	3 200 ks
ewsletter – slovenská erzia (mesačne na cca 300 adries)	–	elektronicky	elektronicky	elektronicky

Okrem tlačných materiálov sa mnoho informácií distribuovalo vo forme • **rozmnôženín** (foto/xerokópie) – Ako na divadlo; informačný sprievodca SJ a AJ; letáky na podujatia, Raňajky s..., Divadelný jarmok, Biela noc, Darujem ti tulipán, filmy, poézia, Festival deťom, odposluchy rozhlasových hier; projekt DN 09, hodnotenie DN 09, scenáre, preklady hier, pracovné materiály, záznamy z rokovaní, zoznamy, zmluvy, kópie článkov a tlač fotografií pre vyhodnotenia projektu. Počas festivalu ide o počet cca 2500 – 3000 strán, počas roka o ďalších cca 2 000 strán, materiály rozmnožované pre Múzeum ilúzií v roku 2009 robili cca 3 500 strán.

Výzvou pre rok 2010 je zjednotenie propagácie sprievodného programu do podoby samostatného plagátu, ako aj realizácia nového systému nosičov veľkoplošnej reklamy.

●●● P R / m e d i a l i z á c i a

Celkový rozsah ● **mediálnej kampane** sa v porovnaní s rokom 2008 znížil z dôvodu zvyšujúcich sa cien reklamného priestoru. Množstvo televíznych spotov kleslo o 45 spotov. Kým v roku 2008 bolo odvysielaných 367 televíznych spotov, v roku 2009 to bolo 322. Okrem zvýšených cien reklamného priestoru mal na pokles vplyv aj fakt, že v tomto roku sa nám nepodarilo uzatvoriť spoluprácu s CETV. Čo sa týka rozhlasových spotov, v roku 2008 bolo odvysielaných 170 spotov, v roku 2009 149 – pokles o 21 spotov. Rozhlasové spoty boli odvysielané bez úhrady u všetkých mediálnych partnerov. Rádio Devín však nemohlo poskytnúť väčší priestor (20 spotov) bezplatne. V roku 2008 bolo uvedených 20 printových inzercii, v roku 2009 15 inzercii – pokles o 5. V tomto prípade išlo skutočne o pokles len z dôvodu zvýšených cien.

Medzinárodný festival Divadelná Nitra mal v roku 2009 dovedna 22 mediálnych partnerov. O ďalšiu medializáciu sa staralo niekoľko desiatok novinárov a divadelných kritikov spomedzi spolupracovníkov, resp. účastníkov festivalu.

Na základe výstupov z ● **monitoringu** Divadelná Nitra zaznamenala v roku 2009, v období od júna do konca októbra 2009, spolu **115 zmienok** (85 printových a webových, 20 rozhlasových, 10 televíznych). Prehľad o zahraničnej reflexii, ktorú vykonávajú píšuci zahraniční hostia festivalu, bude k dispozícii vo februári 2010.

Mediálna ● **prezentácia** Divadelnej Nitry v roku 2009 pokračovala v nastavenom kurze z roku 2008. Používala overené spôsoby komunikácie i prostriedky – tlačové správy, tlačové konferencie, súťaže, Newsletter, riadené mediálne výstupy a pod. Podobne ako v roku 2008 sa konala jedna bratislavská a jedna regionálna tlačová konferencia. Divadelná Nitra sa verejnosti prezentovala najmä pro-aktívne, a to formou **tlačových správ** i **Newslettera**, ktorý vychádzal mesačne od apríla a v roku 2009 bol distribuovaný na približne 2 300 e-mailových adries. Do konca októbra vyšlo spolu 8 čísel, ktoré prinášali informácie o hlavnom, sprievodnom a vzdelávacom programe, ako aj zo zákulisia priprav festivalu. Tlačové správy a newsletter sa okrem festivalu venovali aj projektom **Nitra '89 – pamäť regiónu** (v rámci neho **Múzeu ilúzií**), **Darujem Ti tulipán** a **Ako na divadlo**. Od augusta obsahovali už aj dôležité praktické informácie týkajúce sa napríklad rezervácií a predpredaja vstupeniek. K pozitívnym novinkám komunikácie DN cez vlastnú webstránku patria externé odkazy na ukážky filmov v podsekcii film, odkazy na webové stránky do hlavného programu pozvaných divadelných súborov a vytvorenie priestoru pre novinárov (tlačové správy a vydané materiály).

Spolupráca s médiami bola kvalitná a štandardná. K pozitívnym faktom patrí nárast ● **prítomnosti** DN v regionálnych médiách a spolupráca s nimi (Rádio MAX, MY – Nitrianske noviny), ako aj priestor v Slovenskom rozhlase. Stúpol aj počet internetových portálov a zmienok na nich.

Jednou z najpoddimezovanejších oblastí je ● **reflexia** festivalu. Prebieha prostredníctvom odozvy v médiách, vrátane odborných periodík. Najdôležitejšími a zároveň najmenej početnými sú záverečné hodnotiace alebo dokumentujúce odborné výstupy v SR. Tie sa neskôr dopĺňajú o články zo zahraničnej tlače alebo nahrávky zo zahraničných médií. Aj v roku 2009 zaznamenala Divadelná Nitra absenciu spätnej väzby v domácom profesijnom prostredí. Svedčí o tom štruktúra mediálnych výstupov, resp. charakter a odbornosť

publikovaných článkov o festivale. Preto aj v roku 2010 je pre festival výzvou pokračovať v hľadaní foriem, ako povzbudzovať slovenskú odbornú verejnosť k intenzívnej a kompetentnej kritickej reflexii.

● **Dokumentácia** festivalu sa aj v roku 2009 uskutočnila podľa plánu – videodokumenty v podobe celých nahrávok inscenácií, fotografií inscenácií a dokumentárnych fotografií, sumárny videodokument DN 09, audionahrávky diskusií. Archív ADN ďalej dokumentuje spoty, monitoring tlače, tlačoviny, rozmnoženiny, zoznamy, právne a organizačné dokumenty atď. Najdôležitejšie materiály poskytuje festival aj iným dokumentačným pracoviskám (Divadelný ústav, Slovenská národná knižnica, iné knižnice podľa zákona o povinných výtlačkoch, miestne školské knižnice a pod.).

●●● n á v š t e v n o s ť / hlavný program a OFF program

18. ročníka festivalu Divadelná Nitra sa zúčastnilo 14 divadelných súborov, ktoré odohrali spolu 22 predstavení (hlavný program a OFF program). Prípravu a predaj vstupeniek pre festival zabezpečovali, tak ako každý rok, pracovníčky obchodného oddelenia DAB.

Záujemcom o festivalové predstavenia bolo ponúknutých na predčasnú rezerváciu, respektíve na priamy predaj 5 137 ks vstupeniek – čo predstavuje kapacitu hracích priestorov.

V porovnaní s rokom 2008 bolo v roku 2009 ponúknutých o 769 miest viac, a predstavenia navštívilo o 286 ľudí viac ako v roku 2008. Návštevnosť každého ročníka sa eviduje vo dvoch ukazovateľoch – jednak z pohľadu regulárneho počtu miest v sálach a jednak z pohľadu skutočnej naplnenosti sál (tam sa pripočítava i počet vydaných miest v lôžkach a počte tzv. vlezienok t.j. vstupeniek pre dobrovoľníkov). V oboch ukazovateľoch bola návštevnosť v roku 2009 nižšia o 10%, čo môže byť spôsobené vyšším počtom ponúknutých miest. Skutočná návštevnosť v roku 2009 dosiahla 96% ponúknutých miest.

Ceny vstupeniek na jednotlivé predstavenia boli, tak ako v predchádzajúci rokoch, rozdelené do troch cenových kategórií. Pásmo vstupeniek predávaných za plnú cenu = *normál*, pásmo vstupeniek pre novinárov a divadelníkov = pásmo *profí*, pásmo pre študentov a dôchodcov = pásmo *maxizlava*. Pretože na predaj vstupeniek bol použitý nový softvér, tento rok bolo možné vytvoriť kategórie s tromi cenami nielen v číslovaných, ale aj v nečíslovaných sálach. Výnimkou bolo predstavenie „Donaudrama“, ktoré malo jednotnú cenu pre všetky kategórie.

Počet predaných vstupeniek v pásme *normál* a *maxizlava* bol takmer rovnaký – to znamená, že vstupenky si kúpali nielen študenti, ale aj bežní návštevníci. Každý rok je najväčší záujem o predstavenie SND alebo predstavenia pražských divadelných súborov. Tento rok bol najväčší záujem o predstavenie Anna Kareninová. Zo strany verejnosti bol záujem aj o otváracie predstavenie Origine.

Tak ako po minulé roky, očakával sa záujem o predstavenia zo strany študentov, ale najmä pedagógov stredných škôl, ktorí so študentmi organizovane prichádzali na predstavenia DN. Tento rok bol záujem zo strany pedagógov veľmi malý, ďalším nepriaznivým momentom bolo, že nitrianska verejnosť ani študenti nereflektovali na predstavenia vo večerných hodinách.

Aj v roku 2009 si mohli divadelní profesionáli, ale aj ostatní záujemcovia o predstavenia Festivalu DN, objednať vstupenky prostredníctvom internetu – teda vyplnením registračného listu (RGL). Takto spracovaných bolo 270 RGL. Oproti minulému roku sa zvýšil aj záujem o registrácie zo strany verejnosti – v roku 2008 to bolo 60 RGL, v roku 2009 140 RGL.

Ako osožné sa ukázalo zrušenie spolupráce s o spoločnosťou Ticketportal, mimoriadny prínos zaznamenal nový software (pred začiatkom festivalu bol program upravovaný a prispôsobovaný podmienkam predaja a požiadavkám pri vyhodnocovaní návštevnosti, tržieb a skupín).

18. ročník festivalu Divadelná Nitra bol z hľadiska návštevnosti i tržieb úspešný. Prispel k tomu aj záujem zo strany verejnosti a dostatočná medializácia.

dátum hod.	Inscenácia	kapa- cita sály	prednostné vstupenky*	%	vlezenky + lôža + študenti	celkom	%	tržby Eur predané vstupenky
25.9.09 18.30	Origine	577	543	94,1	30+20 +7	600	104	2338
26.9.09 15.30	Eurovízia	130	129	99,2		129	99,2	415
26.9.09 17.30	Anna Kareninová	577	577	100	30+20	627	108,6	4996
26.9.09 20.00	Pivný turista	100	96	96	10	106	106	412
26.9.09 22.30	Eurovízia	130	122	93,8			93,8	530
27.9.09 16.00	Faidra Fitness	110	110	100		110	100	276
27.9.09 19.00	Choroba rodiny M.	250	231	92,4	25 +9	265	114,7	1055
27.9.09 20.30	Faidra Fitness	110	92	83,6	20	112	101,8	367
27.9.09 22.00	Pivný turista	100	99	99	15	114	114	225
28.9.09 16.30	Žena z minulosti	100	98	98	10	108	108	316
28.9.09 16.30	Šesť stupňov	300	222	74	25 + 6	253	84,3	880
28.9.09 18.30	Višňový sad	372	352	94,6	25 +8	385	103,4	1136
28.9.09 19.00	Pivný turista	100	100	100	10	110	110	543
28.9.09 22.00	Žena z minulosti	100	84	84	15	99	99	208
28.9.09 22.00	Šesť stupňov	300	156	52	30 + 7	193	64,3	466
29.9.09 15.00	Donaudrama	150	128	85,3	20	148	98,7	152
29.9.09 17.00	Hexen	300	194	64,7	30 + 8	232	77,3	529
29.9.09 17.00	Ako vysvetliť obrazy zajacovi	140	130	92,8	15	145	103,6	693

29.9.09 20.30	Hexen	300	179	59,7	24	+ 5	208	69,3	444
29.9.09 20.30	Ako vysvetliť obrazy zajacovi	140	133	95	18		151	107,8	508
30.9.09 18.00	Šopalovičovo kočovné divadlo	601	492	81,9	25+20	+8	545	90,7	1101
30.9.09 21.00	Šanca '89	150	147	98	15		162	108	376
	spolu DN 2009:	5137	4414	85,9	392+60+58		4924	95,8	17.966
	DN 2008	4368	4159	95,2	479		4638	106	14.791

●●● príjmy

Prehľad o proporcií a vývine zdrojov Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra v rokoch 2006 – 2009 poskytuje nasledovná tabuľka. V absolútnych číslach boli príjmy roku 2008 v porovnaní s rokom 2007 vyššie o 7 %. Príjmy roku 2009 boli oproti roku 2008 nižšie o 19 %, v dôsledku čoho sa zmenila aj proporcia jednotlivých zdrojov.

Prehľad o proporcií a vývine zdrojov finančných príjmov MF DN

zdroj	SR	SR	zahraničie	SR	SR	vlastné
zdroj	verejné zdroje	neštátne fondy	priame i nepriame	sponzori	2 percentá z daní	tržby z predstavení
2006	76,37 %	–	17,64 %	2,41 %		3,58 %
2007	51,89 %	25,06 %	12,23 %	4,86 %	2,49 %	3,47 %
2008	59,61 %	17,54 %	14,85 %	4,50 %		3,50 %
2009	68,2 %	9,15 %	13,37 %	4,12 %		5,16 %

Napriek uvedenej situácii sa podarilo Asociácii Divadelná Nitra splniť plánované úlohy, realizovať projekty a zachovať vyrovnaný rozpočet.

Najdôležitejšiu zložku príjmov Divadelnej Nitry vytvárajú ● **verejné zdroje**. Z nich je najväčší grantový systém Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Nielen pre Divadelnú Nitru je štátny rozpočet najdôležitejším a jedným z mála relevantných zdrojov.

Z hľadiska ● **porovnaní** proporcie všetkých zdrojov festivalu je podstatná skutočnosť, že:

- rok 2006 bol výnimočný vysokou dotáciou MK SR s ohľadom na 15. výročie festivalu;
- v roku 2007 sa % vkladu verejných zdrojov SR podstatne znížilo vstupom neštátneho subjektu (Stredoeurópska nadácia);
- príspevok Nadácie síce v roku 2008 mierne klesol, ale zase stúpol vklad zahraničia;
- v roku 2009 zásadne klesol vklad strategického partnera zo súkromnej sféry na 15 % sumy z roku 2008 (– Stredoeurópska nadácia, tentoraz bez Slovaftu), a to najmä z dôvodov finančnej krízy. V celkovom podiele všetkých zdrojov sa to prejavilo poklesom o vyše 8 %;

- klesol aj vklad zahraničia (z dôvodu hostovania menej drahých súborov – o 30 %);
- v porovnaní s rokom 2008 klesla o 14 % aj dotácia z Ministerstva kultúry, čo ale v absolútnych číslach predstavuje vysokú sumu vzhľadom na strategický význam tohto zdroja. Pritom v celkovej proporcii všetkých zdrojov sa táto položka paradoxne navýšila, a to vzhľadom na výrazný pokles zdroja zo súkromných nadácií a fondov (Stredoeurópska nadácia);
- stúpili tržby z predstavení (a to nielen pomerne, ale aj absolútne – v porovnaní s rokom 2008 o cca 17 %, v celkovom pomere o 1,7 %).

I napriek poklesu príjmov v roku 2009 sa organizátorom festivalu podarilo naplniť podstatnú časť koncepčných zámerov a udržať podujatie na štandardnej úrovni. Pokles príjmov však tiež naznačil nebezpečenstvo zníženia celkovej úrovne podujatia a jeho domáceho i medzinárodného hodnotenia. Tiež sa ukázalo, nakoľko dôležitá je stabilná výška štátneho zdroja. Na vysvetlenie súvislostí treba dodať, že v roku 2009 poklesla dotácia z MK SR pravdepodobne v dôsledku iného vysokého grantu poskytnutého ADN, a to na realizáciu výročného mítingu IETM Bratislava 2009.

Skutočnosť, že štátny zdroj t.j. ● **grantový systém MK SR**, tvorí najdôležitejšiu časť príjmov, však nespomalila úsilie Asociácie Divadelná Nitra získavať nové zdroje financovania, naopak – v uplynulých rokoch sa podarilo udržať počet zdrojov, ktoré sa podieľali na financovaní. Okrem všetkých zúčastnených zahraničných krajín to boli významné zahraničné fondy, ako aj domáce zdroje podporujúce regionálny rozvoj. Podobný trend bude pokračovať v roku 2010.

Z hľadiska verejných zdrojov v SR je pozitívnym signálom systémová zmena, ktorá sa udiala v roku 2008 – vstup ● **Nitrianskeho samosprávneho kraja** s dotáciou pridelenou priamo z rozpočtu (teda nie formou grantov). Táto dotácia sa udržala v rovnakej výške aj v roku 2009. Samosprávny kraj však vkladá do festivalu Divadelná Nitra prostriedky aj nepriamo, v podobe nefinančného vkladu, a to formou spolupráce kultúrnych organizácií, ktorých je zriaďovateľom (Divadlo Andreja Bagara, Staré divadlo v Nitre, Nitrianska galéria, Ponitrianske múzeum, Krajské osvetové stredisko a pod.). Ide o neplatené alebo zľavnené poskytovanie personálu, služieb, technických zariadení, materiálu, priestorov. Hodnota tejto pomoci sa pohybuje nad úrovňou 30 tis. Eur (viac ako 1 mil. Sk).

Na základe dlhodobej Dohody o spolupráci z roku 2004 zaraďuje ● **Mesto Nitra** dotáciu na Divadelnú Nitru do riadneho mestského rozpočtu schvaľovaného mestským zastupiteľstvom, čo znamená väčšiu istotu pridelenia financií, ale aj iných benefitov. Dotácia z Mesta Nitra pre rok 2009 bola vyššia ako v roku 2008, čím sa vyrovnal pokles dotácie v r. 2008 oproti roku 2007. Okrem finančnej podpory, poskytnutej na základe možností rozpočtu, vkladá Mesto Nitra ako jeden z hlavných organizátorov do podujatia aj iné komodity, a to v podobe personálnej pomoci, prenájmu priestorov a zariadení, poskytovania služieb zo strany organizácií, ktorých je zriaďovateľom (Mestské služby, Synagóga, Nisys a pod.). Hodnota tejto pomoci bežne presahuje 3 tis. Eur (100 tis. Sk).

Dôležitým zdrojom príjmov sú ● **domáce fondy**, ktoré sa v hojnom počte podieľali na osobitných podprojektoch Asociácie Divadelná Nitra. Mimoriadne pozitívnym faktom bol nárast dotácií z fondov a nadácií SR na projekty Ako na divadlo, Nitra 89 – pamäť regiónu a najmä Darujem ti tulipán.

- **Zahraničné** priame i nepriame finančné prostriedky tvoria priemerne 15 % celkových príjmov. Podpora sa obvykle skladá z dvoch zložiek:
 - evidované finančné vstupy partnerov – vklad krajín, ktoré majú na festivale zastúpenie prostredníctvom účinkujúcich divadiel v hlavnom programe. Tu je dôležitá intenzívna celoročná spolupráca so zastupiteľstvami a inštitútmi na území SR, ako aj s dôležitými orgánmi konkrétnych štátov (ministerstvá kultúry, ministerstvá zahraničia a pod.);
 - priame príjmy na účet ADN – granty zo zahraničných fondov na základe žiadostí. Na rok 2010 ADN žiada o podporu v jednom z najdôležitejších fondov (IVF – Medzinárodný Višegrádsky Fond).

Dôležitou zložkou fundraisingovej kampane je získavanie • **2 % z daňovej povinnosti** fyzických a právnických osôb. Príjmy z podnikateľskej sféry sa koncentrovali do 2 %, pričom problémom príjmov od fyzických osôb sa stala nespôsobilosť ADN ako poberateľa asignácie (z dôvodu formálnej chyby pri nahlasovaní údajov). Je predpoklad, že v roku 2010 sa situácia ustáli a zlepší v dôsledku lepšej informovanosti.

Mimoriadny význam majú aj vlastné príjmy v podobe vstupného, t. j. • **tržby z predaja** vstupeniek na predstavenia. Tento zdroj plní úlohu priameho finančného nástroja (pomáha dotovať činnosti a výdavky, ktoré nemožno hradiť z účelových dotácií, napríklad režijné náklady) a okrem toho čiastočne slúži aj ako indikátor záujmu verejnosti motivujúci vnútorné prostredie manažmentu festivalu. Výška tržieb, resp. jej pomer v porovnaní s ostatnými príjmami (spravidla neprekračuje 3,5 % príjmov, v roku 2009 bola ale vyššia, t.j. 5,16 %), zodpovedá zámerom v oblasti cieľových skupín, t. j. kategóriami určeným cenám vstupeniek a počtu zľavnených vstupeniek z celkového počtu ponúknutých.

Na objeme tržieb Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra sa odrážajú nasledovné faktory: nízka cena vstupeniek vzhľadom na nie dostatočnú kúpnu silu obyvateľov regiónu, vysoký počet zľavnených vstupeniek pre dominantné cieľové skupiny (mladí ľudia, divadelníci, novinári a pod.) a rozdanie vstupeniek pre V.I.P., zahraničných hostí a partnerov, vyššia snaha o predajnosť predstavení umelecky náročnejšieho programu festivalu (v jej dôsledku ponuka nižších cien vstupeniek v porovnaní s podobným repertoárom na iných festivaloch, resp. v iných krajinách). Z uvedeného vyplýva, že v roku 2010 nie je možné rátať so zásadným zvýšením tržieb. Naopak – predpokladáme, že v dôsledku finančnej a hospodárskej krízy príde k zníženiu kúpyschopnosti obyvateľstva.

Predkladaný rozpočet DN neuvádza (ani v príjmoch, ani vo výdavkoch) hodnotu nefinančného čiže • **in kind vkladu** partnerov, ani hodnotu dobrovoľníckej práce. Myslí sa hodnota mediálnej spolupráce, služieb a personálnej pomoci od spoluorganizátorov, materiálnej pomoci od sponzorov, hodnota práce asi 90 dobrovoľníkov počas 8 – 14 dní. Nefinančný (in kind) vklad všetkých subjektov však pritom tvorí dôležitý faktor realizácie podujatia – výrazne odbreňuje nákladovú časť a je dôkazom záujmu spolupracujúcich subjektov o podujatie.

Okrem zľavneného mediálneho priestoru, dobrovoľníckej práce alebo prenájmov priestorov ide o vstupy materiálnej či technickej povahy – zapožičanie počítačovej techniky, zariadenia, dopravných prostriedkov alebo zľavy z ich prenájmu, zhotovenia videozostrihu či videodokumentu, bezplatné poskytnutie výrobkov spotrebného tovaru, potravín, ovocia a nápojov na spoločenské podujatia a pre stravovanie štábu a dobrovoľníkov, ďalej kancelárskych potrieb, spotrebného materiálu, darov a sladkostí na detské a iné súťaže, tričiek

pre účastníkov, pomoc v podobe lacnejších služieb či zľavy z obvyklých cien – poskytnutie reklamných plôch, tlač, kopírovanie materiálov, ubytovanie a pod. Nezanedbateľnou položkou je aj podpora inštitúcií a organizácií v podobe organizačného, personálneho vkladu a podobne.

Naplnenie príjmovej časti sa uskutočňuje prostredníctvom uchádzania sa o finančné dotácie u vyššie uvedených zdrojov. Sumy uvedené pri jednotlivých zdrojoch majú rôzny stupeň určítosti: niektoré sú predpokladané, iné žiadané, v období november – december však ešte nemôžu byť potvrdené. V priebehu času, resp. posudzovania jednotlivých podaných žiadostí sa situácia môže zmeniť v závislosti od vyjadrení jednotlivých zdrojov alebo rokovaní s nimi. To znamená, že sumy uvedené v príjmoch pri jednotlivých zdrojoch môžu v nasledujúcom období meniť svoju výšku, potvrdzovať sa alebo naopak, úplne vypadnúť.

V záujme realizácie projektu v celom jeho rozsahu, rozmanitosti a kvalite prebieha tiež získavanie nepriamych financií (úhrada nákladov zo strany partnerov) alebo nefinančného plnenia rozpočtovaných položiek.

●●● prílohy a podkladové materiály

oblasť	podkladové materiály / výstupy
	Projekty (k dispozícii na www.nitrafest resp. sekretariáte ADN)
1	Projekt Medzinárodný festival Divadelná Nitra 2009
2	Projekt Nitra '89 – pamäť regiónu (resp. Téma '89)
3	Projekt Ako na divadlo 2009
4	Projekt Darujem Ti tulipán 2009 / 2010
	Tlačené informačné materiály a rozmnožené výstupy pre verejnosť
5	MF DN 09 – Programová brožúrka – tlač + e-verzia
6	MF DN 09 – Katalóg – tlač + e-verzia
7	MF DN 09 – Ideový plagát a programový plagát – tlač
8	Sprievodné podujatia a projekty – Letáky – rozmnoženiny
9	Múzeum ilúzií – výzva – tlač a e-verzia
10	Múzeum ilúzií – pozvánka a minikatalóg – rozmnoženiny + e-verzia
11	Múzeum ilúzií – materiály na výstavu (občianske výzvy, kalendár, udalosti, slovníček) – rozmnoženiny + e-verzia
12	Ako na divadlo – pozvánky, program, bulletin – rozmnoženiny
13	Darujem ti tulipán Pozvánka, buklet a katalóg 2009
	Dosky nominácie, zoznam účastníkov ankety, zoznam cien
	Hodnotenie DN 09
	Elektronické / virtuálne / audio- / video- výstupy
	www.nitrafest.sk
	www.nitra89.sk
	Zvučka DN
	Rozhl.spot DN 09
	TV spot DN 09
	Linky na mediálne výstupy DN 09 (na nitrafest a nitra 89)
	Linky na Tlačové správy DN 09
	Fotografie z jednotlivých predstavení DN 09
	Reportážne fotografie z DN 09
	Múzeum ilúzií – fotografie
	Darujem ti tulipán – fotografie
	Videodokument DN 09
	Audiodiagnózy z besied a diskusií DN 09

	Audio- a videozáznamy z Múzea ilúzií
	Promozostrih inscenácií uvedených na DN 09
	Videozáznamy celých inscenácií uvedených na DN 09
	Videozáznam udeľovania cien Dosky
	Interné materiály k nahliadnutiu
	Zoznam tipov a videí (resp. on line systém ponuky)
	Videozáznamy inscenácií ponúkaných do programu DN 09
	Texty inscenácií uvedených na DN 09 v pôvodnom jazyku
	Texty inscenácií uvedených na DN 09 v prekladoch do slovenského a anglického jazyka
	Zoznam zahraničných konzultantov DN 09
	Prehľad mediálnej kampane DN 09
	Prehľad mediálnych výstupov DN 09
	Kvantitatívne vyhodnotenie sprievodných podujatí (číselné sumáre) DN 09
	Tabuľka návštevnosti sprievodných podujatí DN 09
	Tabuľka účasti škôl na sprievodnom Programe DN 09
	Tabuľka vkladu spoluorganizátorov DN 09
	Zoznam zahraničných hostí s kontaktmi (rôzne zoznamy podľa kritérií vyhľad.)
	Zoznam účastníkov DN 09
	Ubytovacie zoznamy podľa rôznych vyhľadávacích kritérií DN 09
	Plán distribúcie brožúr
	Plán distribúcie ideových a programových plagátov
	Plán distribúcie katalógu
	Interné materiály
	Rozpočet DN 09
	Rozpočet sprievodných podujatí
	Prehľad sponzorov a donorov sprievodného programu
	Vyúčtovanie DN 09
	Sumár dôležitých termínov sprievodných podujatí
	Harmonogram úloh štábu a záznamy z porád štábu a dramaturgických rád
	Tabuľka materiálov od divadiel
	Interné tabuľkové hodnotenie DN 09 s návrhmi riešení
	Podrobná sprava o projekte Darujem tí tulipan
	Podrobná sprava o projekte Ako na divadlo

Medzinárodný festival Divadelná Nitra
Asociácia Divadelná Nitra

Svätoplukovo nám. 4
949 01 Nitra
Slovensko

tel./fax: 00421 37 65 24 870
00421 903 55 44 75
nitrafest@nitrafest.sk
www.nitrafest.sk